

ВИСНОВОК

ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

ЗАВЕРШИНСЬКОГО ВАЛЕРІЯ ВАЛЕРІЙОВИЧА на тему: «Сучасне образотворче мистецтво України в галерейно-виставковому просторі: кураторські стратегії і практики», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю «023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» (галузь знань 02 – Культура і мистецтво).

Дисертація Завершинського Валерія Валерійовича за темою «Сучасне образотворче мистецтво України в галерейно-виставковому просторі: кураторські стратегії і практики» виконана на кафедрі теорії і історії мистецтв Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Тема дисертації змінена і затверджена Вченою радою ХДАДМ (Протокол № 37 від 31 травня 2024 р.).

У попередній експертизі дисертації, проведеної на міжкафедральному семінарі на базі кафедри теорії і історії мистецтв ХДАДМ, беруть участь два рецензенти: **СОКОЛЮК Людмила Данилівна**, докторка мистецтвознавства, професорка, академkinя НАМУ, професорка кафедри ТІМ ХДАДМ; **КОВАЛЬОВА Марія Миколаївна**, кандидатка мистецтвознавства, професорка, завідувачка кафедри станкового живопису ХДАДМ.

За результатами аналізу змісту дисертаційного дослідження Завершинського Валерія Валерійовича, поданих до розгляду наукових публікацій за темою

дисертації, а також враховуючи підсумки публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації визначено наступне:

1. Актуальність теми дисертації. У сучасному галерейно-виставковому просторі України кураторські практики посідають важливе місце у формуванні способів репрезентації образотворчого мистецтва. Участь куратора в художньому процесі пов'язана з роботою над концепцією виставки, принципами відбору та поєднання творів, організацією їх просторової взаємодії та визначенням характеру комунікації з глядачем. У цьому контексті кураторська діяльність стосується не лише організаційного супроводу виставкового процесу, а й осмислення художнього матеріалу, внаслідок чого окремі твори входять у ширший смисловий порядок і отримують додаткові можливості для інтерпретації.

Попри зростання ролі кураторських практик у художньому житті, теоретична база українського кураторства досі не набула достатньої системності. Значна частина наявних досліджень зосереджена на окремих виставках, інституціях, художніх середовищах або персоналіях, тоді як питання власне кураторських стратегій і практик лише частково стає предметом спеціального аналізу. Унаслідок цього кураторство нерідко розглядається в межах ширшого опису сучасного мистецького процесу, історії художнього життя або інституційних трансформацій, через що механізми формування експозиційних смислів, логіка кураторського задуму та особливості репрезентації твору в галерейному просторі не завжди отримують належне висвітлення.

Окреслена проблематика пов'язана зі змінами, що відбулися в самих формах сучасного образотворчого мистецтва. Розширення кола художніх практик, поява міждисциплінарних форматів, зміна уявлень про межі твору та способи його просторової присутності вплинули і на характер виставкової діяльності. Галерейний простір у цих умовах пов'язаний уже не лише з експонуванням, а й із

формуванням цілісної концепції сприйняття, у межах якої кураторський задум визначає порядок взаємодії між творами, середовищем і глядацьким досвідом.

Для українського мистецтвознавства ця проблема є особливо важливою з огляду на специфіку розвитку галерейного руху впродовж 1990-х – початку 2020-х років. Активізація виставкової практики відбувалася в умовах поступового формування кураторської інституційності, коли значний практичний досвід реалізації кураторських підходів лише частково був узагальнений у наукових дослідженнях. Саме тому аналіз кураторських стратегій і практик у галерейно-виставковому просторі України пов'язаний із потребою систематизувати накопичений досвід виставкової діяльності, уточнити роль куратора у формуванні експозиційних смислів та окреслити місце кураторства в структурі сучасного художнього процесу.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до планів наукової роботи кафедри теорії і історії мистецтв Харківської державної академії дизайну і мистецтв.

3. Особистий внесок здобувача.

Основні наукові результати дисертації отримано автором самостійно. Дослідницькі положення, гіпотеза, проміжні й підсумкові результати та висновки сформульовано на основі узагальнення історіографічного досвіду, аналізу джерельної бази, а також власних мистецтвознавчих спостережень і інтерпретації художнього матеріалу.

Наукова і теоретична новизна дослідження. Наукова та теоретична новизна дослідження полягає у систематизації кураторських стратегій і практик репрезентації сучасного образотворчого мистецтва України в галерейно-виставковому просторі 1990-х – початку 2020-х років, а також у розробленні типологічних підходів до аналізу художнього простору галереї,

моделей кураторської репрезентації та їхньої ролі у формуванні експозиційних смислів.

У роботі *вперше* розроблено авторську типологізацію концепцій художнього простору сучасної української галереї, зокрема автореферентної, інструментальної та синтетичної; запропоновано класифікацію моделей кураторської репрезентації сучасного образотворчого мистецтва в галерейно-виставковому просторі України, що охоплює наративну, персоналістичну та проблемно-дискурсивну моделі.

Уточнено і доповнено підходи до типологізації кураторських стратегій автономності, посередництва та співавторства, а також можливості їх застосування до аналізу українських експозиційно-виставкових практик; уявлення про основні лінії становлення кураторських практик у західному мистецькому контексті – музейну та художню – як аналітичну основу для осмислення українського галерейно-виставкового простору; підходи до аналізу галерейно-виставкового простору України як середовища взаємодії художника, куратора, інституції та аудиторії.

Розширено теоретичні уявлення про кураторський стиль та індивідуальні кураторські методології у сучасному українському мистецькому процесі; розуміння художніх видань як інструментів експозиційної практики, кураторської медіації та продовження виставкового висловлювання поза межами галерейного простору.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Дисертація Завершинського В.В. складається зі вступу, трьох розділів (восьми підрозділів, 17 параграфів), висновків до них, загальних висновків, списку використаної літератури (225 позицій) та додатків (список ілюстрацій і альбом із 49 ілюстрацій). Загальний обсяг роботи становить 227 сторінки, з них основний текст – 160

сторінки. На підставі широкої джерельної бази, що охоплює фахову наукову літературу, матеріали арт-критики, кураторські концепції, виставкові каталоги, альбомні й художні видання, візуальну документацію проєктів та цифрові ресурси, автор простежив еволюцію кураторських стратегій і практик у галерейно-виставковому просторі України 1990-х – початку 2020-х років, виявив особливості застосування західних теоретичних моделей кураторства до аналізу вітчизняного мистецького контексту, а також обґрунтував концепції художнього простору галереї, моделі кураторської репрезентації та типи кураторських практик у сучасному українському образотворчому мистецтві. Висновки до кожного розділу є науково обґрунтованими та спираються на аналітичний матеріал дослідження; альбом ілюстрацій виконує допоміжну функцію, унаочнюючи окремі приклади галерейно-виставкових проєктів. Дослідження завершується загальними висновками (с. 156–160), у яких узагальнено результати роботи відповідно до поставленої мети й завдань, відображено ключові положення дисертації та сформульовано основні наукові результати. За структурою, змістом, рівнем викладення матеріалу, актуальністю, науковою новизною, мовою та стилем дисертація відповідає вимогам до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії. Обсяг дисертації узгоджується з вимогами «Положення про порядок присудження наукового ступеня доктора філософії у ХДАДМ». У роботі не виявлено ознак академічного плагіату: використання ідей, результатів і текстів інших авторів супроводжується належними бібліографічними посиланнями.

5. Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає у систематизації підходів до аналізу кураторських стратегій і практик у галерейно-виставковому просторі України, а також у можливості використання положень і висновків дисертації у подальших мистецтвознавчих дослідженнях, освітній діяльності та практиці організації виставкових проєктів.

6. Апробація результатів дисертаційного дослідження здійснювалась у вигляді доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях із публікацією тез доповідей за темами: Завершинський В. Трансформації експозиційно-виставкових практик (1990-ті–2020-ті рр.) в дослідженнях вітчизняних мистецтвознавців. *Науково-практична конференція «ЛНГМ ім. Б.Г. Возницького й музейництво в Україні: мистецтво і ментальне здоров'я»*, 27 вересня 2024 р., Львів, ЛНГМ імені Б.Г. Возницького; Завершинський В. Каталог як форма кураторського нарративу: функції друкованих видань у виставковому процесі. *Міжнародна наукова конференція кафедри ТІМ ХДАДМ «Другі Таранушенківські читання»*. 17-18 квітня 2025 р., Харків, ХДАДМ; Завершинський В. Концепції художнього простору сучасної галереї в Україні: кураторські підходи та методи регламентації. *XIII Міжнародна наукова конференція «Платонівські читання»*. 29 листопада 2025 р., Київ, НАОМА; 4. Завершинський В. Галерея як колективний арт-проект: від простору до висловлювання. *V Міжнародна науково-практична конференція «Гатенмейстерські Читання». Українська культура та мистецтво в умовах війни: сучасний стан і візії майбутнього»*. 4-5 грудня 2025 р., Київ, КПНУ ім. І. Огієнка, Кам'янець-Подільський; Завершинський В. Кураторські стратегії репрезентації культурної пам'яті в проєкті «Тіні забутих предків» Павла Гудімова. *Міжнародна науково-практична конференція «UKRAINIAN FORUM OF SCIENTIFIC STRATEGIES»*. 6-8 квітня 2026 року. Харків.

7. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій. Основні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження оприлюднено у 10 наукових публікаціях автора, з яких: 5 статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б», зокрема 4 одноосібні та 1 у співавторстві; 5 публікацій апробаційного характеру у збірниках матеріалів наукових і науково-практичних конференцій.

Статті в наукових фахових виданнях України та які включені до міжнародних наукометричних баз даних:

1. Завершинський В. Тенденції в експонуванні сучасного мистецтва у контексті процесів трансформації (за матеріалами зарубіжних досліджень 1990-ті – 2020-ті рр.) *Art and design*. 2024. № 1 (25). С. 134-146.

DOI <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2024.1.12>

2. Завершинський В. Художні видання як засоби виставково-експозиційної репрезентації (на прикладі проєктів «Мистецького Арсеналу» та Музею сучасного мистецтва Корсаків). *Теорія та практика дизайну. Культура і мистецтво*. 2024. Вип. 4 (34). С. 272–279.

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.34.30>

3. Завершинський В. Типи кураторських стратегій у сучасному західному мистецтві: автономність, посередництво, художня діяльність. *Fine Art and Culture Studies*. 2025. № 1. С. 275–283.

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-40>

4. Завершинський В. Напрямки розвитку кураторських практик у західному дискурсі про мистецтво: «музейна» та «художня» лінії. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. № 90. С. 132–140.

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/90-1-19>

5. Завершинський В., Чечик В. Кураторські стилі та індивідуальні методології як інструментарій кураторських практик. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. № 93, том 1. С. 174–185.

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/93-1-25>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Завершинський В. Трансформації експозиційно-виставкових практик (1990-ті–2020-ті рр.) в дослідженнях вітчизняних мистецтвознавців. *Науково-практична конференція «ЛНГМ ім. Б.Г. Возницького й музейництво в Україні:*

мистецтво і ментальне здоров'я», 27 вересня 2024 р., Львів, ЛНГМ імені Б.Г. Возницького.

2. Завершинський В. Каталог як форма кураторського нарративу: функції друкованих видань у виставковому процесі. *Міжнародна наукова конференція кафедри ТІМ ХДАДМ «Другі Таранушенківські читання»*. 17-18 квітня 2025 р., Харків, ХДАДМ.

3. Завершинський В. Концепції художнього простору сучасної галереї в Україні: кураторські підходи та методи регламентації. *XIII Міжнародна наукова конференція «Платонівські читання»*. 29 листопада 2025 р., Київ, НАОМА.

4. Завершинський В. Галерея як колективний арт-проект: від простору до висловлювання. *V Міжнародна науково-практична конференція «Гатенмейстерські Читання». Українська культура та мистецтво в умовах війни: сучасний стан і візії майбутнього»*. 4-5 грудня 2025 р., Київ, КПНУ ім. І. Огієнка, Кам'янець-Подільський.

5. Завершинський В. Кураторські стратегії репрезентації культурної пам'яті в проєкті «Тіні забутих предків» Павла Гудімова. *Міжнародна науково-практична конференція «UKRAINIAN FORUM OF SCIENTIFIC STRATEGIES»*. 6-8 квітня 2026 року. Харків.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Завершинського Валерія Валерійовича на тему «Сучасне образотворче мистецтво України в галерейно-виставковому просторі: кураторські стратегії і практики», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

2. Вважати, що за актуальністю, проблематикою, змістом, ступенем

наукової новизни, теоретичною та практичною цінністю одержаних результатів, обґрунтованістю висновків дослідження дисертація Завершинського Валерія Валерійовича на тему «Сучасне образотворче мистецтво України в галерейно-виставковому просторі: кураторські стратегії і практики» відповідає науковому профілю спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» галузі знань 02 «Культура і мистецтво», вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року № 261, та пункту 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій та апробації результатів дослідження, а також за результатами публічної презентації наукових результатів дисертації рекомендувати дисертацію Завершинського Валерія Валерійовича на тему «Сучасне образотворче мистецтво України в галерейно-виставковому просторі: кураторські стратегії і практики» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді.

ГОЛОВА

фахового семінару:

проректор з науково-дослідницької
роботи ХДАДМ

кандидат мистецтвознавства

(доктор філософії), доцент

«26» травня 2026 року

Владислав КУТАТЕЛАДЗЕ